

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 1. Utbildningsvetenskapliga kärnan

Lärosäte: Högskolan i Gävle

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnena: **matematik och svenska.**

Beskrivning

Redogör för utbildningens organisation och upplägg på en övergripande nivå och motivera i relation till examensordningen. Beskriv relationen mellan den utbildningsvetenskapliga kärnan, den verksamhetsförlagda delen av utbildningen, ämnes- och ämnesdidaktiska studier. Ange när lärosätet erhöll examenstillstånd för respektive undervisningsämne och inriktning.

Programmets organisatoriska hemvist

Högskolan i Gävle är organisatoriskt uppdelad i tre akademier: Akademin för teknik och miljö (ATM), Akademin för hälsa och arbetsliv (AHA) samt Akademin för utbildning och ekonomi (AUE). Varje akademi ansvarar för ett antal ämnen och utbildningsprogram samt den forskning som bedrivs inom respektive område. Varje akademi leds av en akademichef i samråd med ett akademiråd. Under akademichefen finns avdelningschefer, utbildningsledare och ämnesansvariga. Beslut om inrättande av program och utbildningsplaner fattas av utbildnings- och forskningsnämnden (UFN).

Ämneslärarprogrammet har sin hemvist vid Akademin för utbildning och ekonomi (AUE). Det innebär att akademichefen är ytterst ansvarig för programmet. Programmet leds av en utbildningsledare som har det operativa ansvaret för drift, utveckling och kvalitet i programmet. Utbildningsledaren beställer de kurser som ska ges både från den egna akademien och från Akademin för teknik och miljö. På AUE ansvarar avdelningen för humaniora för kurserna i engelska, religionsvetenskap och svenska. På ATM ansvarar avdelningen för matematik och naturvetenskap för kurserna i matematik. Det är dessa fyra undervisningsämnen som erbjuds inom ämneslärarprogrammet. För kurserna i utbildningsvetenskaplig kärna ansvarar avdelningen för utbildningsvetenskap. På AUE finns också utbildningsledaren och VFU-enheten med handläggare för verksamhetsförlagd utbildning (VFU). Eftersom lärarprogrammen även ges på distans och studenterna har möjlighet att genomföra VFU på sin hemort har VFU-enheten kontakt med skolhuvudmän i praktiskt taget hela Sverige.

Examenstillstånd

Högskolan i Gävle har sedan 2011 examenstillstånd för ämneslärarexamen med inriktning mot gymnasieskolan i ämnena engelska, religionsvetenskap, svenska och matematik. Högskolan har även examenstillstånd för grundskolans åk 7–9 i nämnda ämnen samt biologi, teknik och historia. Examenstillstånden erhöles i januari 2011 i den första ansökningsomgången förutom i ämnet svenska där en förnyad ansökan gjordes och examenstillståndet erhöles i juni 2011. Programmet startade 2011 med

antagning till både inriktningen mot årskurs 7-9 och mot gymnasiet i ovanstående ämnen utom svenska där första antagningen skedde 2012.

Sökbild

Söktrycket var lågt den första antagningsomgången och Högskolan beslutade att följande år inte anta till inriktningen mot årskurs 7-9. Utbildningsinsatserna koncentrerades i stället till gymnasieinriktningen och från och med 2012 antas studenter i engelska, religionsvetenskap, svenska och matematik till både campusförlagd utbildning och till distansutbildning. Därefter har antalet sökande till programmet varit klart stigande fram till 2017 då trenden var vikande. Detta år innebar dock enligt statistik från Universitets- och högskolerådet (UHR) för antagningen höstterminen 2017 en nedgång för samtliga lärarprogram på nationell nivå. Ämneslärarprogrammet med inriktning mot gymnasiet minskade då med 12 procent i riket. Vi kan konstatera att nedgången vid Högskolan i Gävle inte var lika stor.

Tabell 1: Sökande, antagna och registrerade 2011-2018 (både campus och distans)

	1:ahands-sökande i april	Antagna i urval 2 augusti	Registrerade termin 1
2011	28	26	16
2012	54	73	92
2013	68	96	93
2014	80	153	146
2015	80	155	156
2016	96	148	125
2017	71	83	77
2018	79	77	77

Campus och distans

Av de 79 förstahandssökande HT18 som redovisas i tabell 1 är 32 sökande till campus och 47 till distans, men då erbjuder vi matematik bara på distans just detta år där det var 18 förstahandssökande. Någon tydlig preferens för campus eller distans hos studenterna kan inte ses. Engelskan har en övervikt för distans och svenskan en övervikt för campus, medan religionsvetenskap har ungefär lika många av varje. Under 2018 har därför ett utvecklingsprojekt genomförts där utbildningsledaren och ämnesföreträdarna har diskuterat i vilken form ämneslärarprogrammet ska ges. Det beslutade platsantalet är 60 totalt och dessa platser ska fördelas på fyra ämnen. Diskussionerna utmynnade i att Högskolan ska fortsätta att erbjuda programmet både på campus och på distans. Argumenten för detta anges nedan.

Ämnesföreträdarna menar att det sker ett värdefullt utbyte mellan de båda studieformerna och att kvaliteten blir bättre om båda formerna finns eftersom de berikar varandra. Detta beror bl.a. på att ämnena har utvecklat bra former för samverkan mellan campus och distans, även om det ser lite olika ut i de olika ämnena. Ibland ges en föreläsning för campusgruppen på Högskolan som distansgruppen kan följa i realtid, ibland görs speciella inspelningar för distansen och seminarier hålls med olika distansöverbyggande hjälpmedel. För att detta ska fungera pågår kontinuerligt en kompetensutveckling av lärarna och utveckling av nya metoder. Ur studenternas synvinkel är både campus och distans efterfrågade. Det är olika studentgrupper som söker till campus respektive till distans och det är inte säkert att campusstudenter skulle söka sig till distansformen om campus togs bort. Högskolan vill erbjuda även ämneslärarstudenterna att läsa på campus med alla de möjligheter till bildning och utveckling det medför. Vi måste dock utveckla distansen ytterligare och bli tydligare med vilka krav som ställs på en distansstudent vad gäller närvaro och engagemang i de aktiviteter som äger rum "på nätet". Det är viktigt

att poängtera att distansutbildningen har regelbundna träffar på Högskolan i Gävle, s.k. "inledningar". Dessa kan vara upp till fem tillfällen per termin och varje tillfälle kan vara 1-2 dagar. Ur lärarnas synvinkel, behövs båda studieformerna för att arbetet ska kännas utvecklande och stimulerande. Om vi vidare ser de båda studieformerna ur regionens synvinkel är campusformen viktig för att säkerställa att vi har ämneslärarstudenter som gör VFU i våra partnerskolor i regionen Gävleborgs län. Ur VFU-organisationens synvinkel skulle en utbildning enbart på distans sätta ytterligare press på att skaffa VFU-platser på en redan ansträngd "marknad". Vi behöver i stället stärka samverkan med kommunerna i Gävleborg.

Planerade förändringar i utbildningsutbudet

I och med den ändringen i examensordningen som trädde i kraft 2 juli 2018 planerar vi att åter ge inriktningen mot årskurs 7-9 från och med höstterminen 2019. Förordningen möjliggör nu en examen med två ämnen med inriktningen mot årskurs 7-9 totalt omfattande 240 hp. Samläsning kan ske med gymnasieinriktningen fram till år fyra då studenten gör sitt val av inriktning. Vi tror att detta kan öka studenternas intresse för programmet samtidigt som det behövs många nya lärare på högskolan. Högskolan kommer också att åter använda examenstillståndet i teknik för att erbjuda en inriktning mot årskurs 7-9 i teknik och matematik som campusförlagd utbildning.

Programmets struktur

Programmet omfattar 300 hp och innehåller 180 hp ämnes- och ämnesdidaktiska studier, 60 hp UVK, 30 hp VFU samt ett examensarbete på 30 hp i något av ämnena engelska, religionsvetenskap, svenska eller matematik. Strukturen med förklaringar framgår av tabell 2.

Tabell 2: Programstruktur

Termin	Gymnasiet 300 hp		Notes
1 HT	Ämne 1 (1-30hp)		Alla börjar med det valda ingångsämnet, engelska, religion, svenska eller matematik och läser 60 hp.
2 VT	Ämne 1 (31-60hp)		
3 HT	UVK1 22,5hp + VFU 7,5 hp		I utbildningsvetenskaplig kärna samlas studenterna från de fyra ämnena i två grupper; en campusgrupp och en distansgrupp. Varje termin innehåller fem veckor VFU inom UVK.
4 VT	UVK2 22,5 hp + VFU 7,5 hp		
5 HT	Ämne 2 (1-30hp)		Inför ämne 2 kan studenten välja något av de fyra ämnena på Högskolan i Gävle eller välja ett annat ämne vid en högskola som har examenstillstånd i ämnet. Några läser svenska som andraspråk, historia eller fysik/kemi vid andra lärosäten. För att underlätta detta ligger här ett block på 90hp ämnesstudier.
6 VT	Ämne 2 (31-60hp)		
7 HT	Ämne 2 (61-90hp)		
8 VT	UVK3 15hp Avancerad nivå	Ämnesdidaktisk VFU 15hp	I termin 8 ligger två kurser på avancerad nivå i UVK3 samt tio veckor ämnesdidaktisk VFU.
9 HT	Ämne 1 (61-90hp)		Här läser studenten ytterligare 30hp på nivå 61-90 i ingångsämnet.
10 VT	Examensarbete: ämne 1 eller 2 Avancerad nivå 30 hp		Examensarbetet skrivs i något av ämnena svenska, engelska, religion eller matematik. Om studenten har svenska måste examensarbetet skrivas i svenska för att 120 hp i ämnet ska uppnås, vilket är kravet för behörighet för gymnasiet.

Relationen mellan programmets tre delar

Att i en akademisk yrkesutbildning skapa en helhet där både yrkesperspektivet och det akademiska perspektivet är framträdande i kurserna på ett sådant sätt att de inte framstår som isolerade delar är en utmaning i planeringen. Vi har valt att inleda programmet med 60 hp ämnesstudier så att studenterna kommer igång med det ämne de har valt. I ämnesstudierna ingår ämnesdidaktik så redan från början är studierna inriktade på ämnet både som akademiskt ämne och som skolämne. Under det andra året ligger ett block med utbildningsvetenskaplig kärna där yrkesperspektivet framträder i den första kursen *Perspektiv på läraryrket*. Här sker mötet med läraryrkets alla delar och studenterna får prova på att undervisa i sitt ämne under den första VFU:n. Eftersom de har sina ämnesstudier med sig in i kursen kan också ett komparativt perspektiv anläggas genom att det som är gemensamt och det som är ämnesspecifikt diskuteras och jämförs. Studenterna kommer sedan tillbaka på VFU till samma handledare och elever nästkommande termin och kan följa upp den första VFU:n. Kurserna i UVK ska ge en grund både för kommande ämnesstudier och för UVK3 på avancerad nivå. När det är dags för undervisningsämne 2 läser de flesta något av de andra tre ämnena i programmet, medan en del studenter väljer att läsa ett ämne som finns på ett annat lärosäte med examenstillstånd i ämnet. Utbildningsledaren bistår här med hjälp och vägledning så att studenterna hamnar rätt. Efterfrågade ämnen är t.ex. svenska som andraspråk, historia och fysik eller kemi. Efter ämnesstudierna ligger 15 hp i UVK3 som innehåller kurser i ledarskap samt betyg och bedömning. Dessa ger tillsammans med ämnesstudierna en grund för den långa ämnesdidaktiska VFU:n på tio veckor i båda undervisningsämnena. Efter detta återstår ytterligare en termin ämnesstudier samt examensarbetet som omfattar 30 hp på avancerad nivå. Strukturen framgår av tabell 2 ovan.

Här redovisas hur Högskolan har valt att strukturera UVK och de kurser som ingår där.

UVK1 grundnivå

Perspektiv på läraryrket, 22,5 hp (varav 7,5 hp VFU)

Teorier och metoder inom utbildningsvetenskaplig forskning 7,5 hp

UVK 2 grundnivå

Utveckling, lärande och specialpedagogik, 7,5 hp

Skolans demokratiska uppdrag i ett värderundsperspektiv, 15 hp (varav 7,5 hp VFU)

Hållbar utveckling, 7,5 hp

UVK 3 Avancerad nivå

Ledarskap, 7,5 hp

Betyg och bedömning, 7,5 hp

Undervisning, genomförande och examination i relation till målen beskrivs i avsnittet om utformning, genomförande och resultat.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Beskrivning

Programmen genomförs av personal från Akademin för utbildning och ekonomi (AUE) för kurserna inom UVK samt engelska, religion och svenska. Akademin för teknik och miljö (ATM) genomför kurserna i matematik. Utbildningsledaren är delaktig i tjänsteplaneringsprocessen för kurserna inom UVK.

Av den bifogade lärarresurstabellen framgår att personal som tjänstgör inom ämneslärarprogrammet totalt omfattar 4,89 heltidsekvivalenter varav 3,67 är lektorer/docenter/professorer, 1,22 är adjunkter/adjungerade adjunkter/doktorander. 56 % av personalen i programmet är kvinnor och dessa står för 68 % av undervisningstimmarna i programmet.

Dimensioneringen av programmet är 60 platser med antagning varje höst. Inom utbildningen fanns 236 helårsstudenter år 2017 vilket är den senaste siffran. I tabellen nedan ses fördelningen enligt ingångsämne.

Tabell 3: Antalet HÅS 2017 fördelat på studenternas ingångsämne

ingångsämne engelska	75,2
ingångsämne matematik	18,9
ingångsämne religionsvetenskap	66
ingångsämne svenska	75,9
	236

I programmet undervisar adjunkter med adekvat yrkeserfarenhet och tillsammans med lektorer och professorer utgör dessa grunden för en akademisk yrkesutbildning. Dessutom tillkommer adjungerade adjunkter vilka är lärare med anställning på en skola och med tidsbegränsad anställning på Högskolan. På detta vis bidrar yrkesskickliga lärare med aktuell yrkeserfarenhet i kurserna inom UVK.

Ämneslärarprogrammet hade 2016-2018 en adjungerad adjunkt vilken nu fortsätter sin anställning som adjunkt i pedagogik.

För att säkerställa tillgång till adekvat kompetens under studenternas VFU, utbildas Lokala Lärarutbildare – LLU. I kursen som omfattar 7,5 hp får kursdeltagaren kännedom om lärarutbildningens organisation och dess innehåll. Vidare bereds kursdeltagaren möjlighet att fördjupa sin förståelse av handledning och handledningssamtal. Dessa blivande LLU:are bidrar med aktuell kunskap från verksamheter i skolan och utvecklar på det viset även lärarprogrammen.

Som arbetsgivare har avdelningschefen ett övergripande ansvar att tillvarata alla lärares kompetens och möjligheter till utveckling. Individuella kompetensutvecklingsbehov för personalen identifieras och följs upp i medarbetarsamtal med respektive avdelningschef. Varje enskild lärare ska under en treårsperiod garanteras avtalsenlig tid för egen forskning/ eget utvecklingsarbete och/eller egen relevant

kompetensutveckling. Denna tid kan sammanföras till längre sammanhängande perioder eller läggas ut mer kontinuerligt under perioden. I medarbetarsamtalen diskuteras även hur lärare har disponerat sin individuella kompetensutvecklingstid. Kurser inom högskolepedagogik och -didaktik erbjuds varje år för lärare inom hela lärosätet. Seminarier för fortbildning av examinatorer ges två gånger per år sedan två år tillbaka och kommer att ges även fortsättningsvis på akademien för utbildning och ekonomi.

Akademierna arbetar på olika sätt med att skapa en bas för strategisk och långsiktig kompetensförsörjning. Kompetens och åldersstrukturer i ämnesgrupperna har identifierats genom kartläggningar och utifrån bland annat dessa underlag har det upprättats en långsiktig kompetensförsörjningsplan där säkring av stabilitet i undervisning, forskning och handledarresurser har prioriterats.

Ett antal pensionsavgångar ligger framför oss inom ramen för både den utbildningsvetenskapliga kärnan och inom ämnena svenska och matematik. Den generella kompetensen inom matematikämnet har stärkts de senaste åren med rekrytering av två lektorer i matematik och en i matematikdidaktik. Ett visst rekryteringsbehov kommer ändå att föreligga under de närmaste åren, främst i matematik, där en förtida pensionsavgång lett till ett behov av att rekrytera ytterligare en lektor, och där förväntade pensionsavgångar på några års sikt kommer att kräva ytterligare nyrekryteringar.

Inom svenskämnet kommer en av lektorerna uppnå pensionsålder inom kort och en rekryteringsprocess har inletts för att täcka behovet. För övrigt inom avdelningen för humaniora är fem doktorander anställda inom områdena svenska språket och svenska som andra språk. En förstärkning har gjorts tillfälligt inom litteraturvetenskap. Inom ramen för utbildningsvetenskap kommer ett flertal uppnå pensionsålder inom närmaste åren och kompetensförsörjningen inom pedagogik och didaktik upprätthålls genom doktorander som disputerar inom kort.

Analys och värdering

Högskolan bedömer att den personal som nu finns täcker programmets behov och står i proportion till utbildningens omfattning, undervisning och examination. Sammantaget bedöms Högskolans samlade kompetens inom relevanta ämnen för utbildningen vara god, dock är litteraturvetenskapen i behov av en mer långsiktig kompetensanalys. Det finns flera planerade åtgärder för att säkerställa vetenskaplig och professionsinriktad kompetens på sikt. En sådan långsiktig åtgärd som Högskolan i Gävle har valt är att inrätta doktorandanställningar. Målsättningen på sikt är att dessa doktorander ska förstärka personalstyrkan med disputerad kompetens. Därtill har extra stödinsatser i form av till exempel extra tid satts in för doktorander som är nära till disputation.

I del 2 under förutsättningar redogör ämnena för sina specifika reflektioner ur ett personalperspektiv men är med i ovan nämnda beräkning av den totala lärarkapaciteten (se bifogad lärartabell).

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Beskrivning

Utbildningsmiljön vid Högskolan i Gävle är väl förankrad i både forskning och yrkesprofession. I utbildningsmiljön ingår även studenternas verksamhetsförlagda utbildning i skolan där de lokala lärarutbildarna bidrar till att stärka professionsperspektivet. Under bedömningsområdet *arbetsliv och samverkan* kommer utbildningsmiljön kopplad till VFU att beskrivas närmare.

Vid Högskolan i Gävle pågår ett högskoleövergripande arbete med formering av strategiska forskningsmiljöer för att bättre samla utbildning och forskning inom ett visst område så att verksamheterna tydligare ska stärka varandra och bli mer integrerade. Masterprogrammet i utbildningsvetenskap, med särskilt fokus på lärarprofession och verksamhetsutveckling, är ett exempel på detta. Ytterligare exempel är det högskoleövergripande utvecklingsprojektet *Nätbaserat lärande*. Projektet syftar till att implementera nya digitala teknologier, anpassa lokaler och vidareutveckla arbetssätt som kan hantera digitaliseringens möjligheter och utmaningar. Inom ramen för projektet har forskning samt experiment- och utvecklingsverksamhet kopplat till utmaningar och möjligheter kring användning av t.ex. virtual reality (VR) i undervisningssammanhang initierats. Lärare verksamma inom lärarprogrammen är drivande i detta utvecklingsprojekt.

Utbildningen bedrivs vidare i en miljö med aktiva forskare och doktorander. Verksamma inom det utbildningsvetenskapliga området vid Högskolan driver ett femtiotal forskning, 17 doktorander samt några forskarstuderande. De flesta forskarna hör organisatoriskt till avdelningen för utbildningsvetenskap inom Akademin för utbildningsvetenskap och ekonomi (AUE) men forskningsbidragen med centrala ämnesdidaktiska dimensioner inom området utbildningsvetenskap görs i huvudsak av forskare som tillhör avdelningen för humaniora (AUE) och ett fåtal som tillhör Akademin för teknik och miljö (ATM).

Det finns ett antal forskargrupper (miljöer) som samlar de utbildningsvetenskapligt orienterade forskarna kring olika tematiska frågor. Forskargrupper med relevans för ämneslärarprogrammet är *IT i lärande*, *Studies of Relationships i Educational Settings* (STORIES), *Studies in Educational Policies* (SEP), forskning inom matematikens och naturvetenskapens didaktik samt religionsdidaktik. Inom ramen för "Språket som Nyckel" pågår en formering av forskningen kopplad till svenska och svenska som andraspråk med bland annat anställning av fyra doktorander från och med början av 2018. En av doktoranderna delfinansieras av en kommun inom regionen. Forskningsledarna för områdena Utbildningsvetenskap respektive Humaniora samarbetar för att skapa en så bra forsknings- och utbildningsmiljö som möjligt bland annat utifrån Högskolans policy- och strategidokument, akademiernas verksamhetsplaner och identifierade utmaningar, möjligheter och behov av forskningen. Knutet till sig har forskningsledarna ett "forskningsråd" med centrala aktörer från forskningsgrupperna, från det pågående högskoleövergripande strategiska forskningsmiljöarbetet samt en external Advisory Board med tre externa professorer från Sverige och Finland samt en förste-amanuensis från Norge. Forskningen är i en starkt uppåtgående trend med ökande antal internationellt publicerade artiklar och en god förmåga att attrahera externa

forskningsmedel. I nuläget bedrivs utbildningsvetenskaplig forskning inom minst sju externt finansierade forskningsprojekt, med finansiärer såsom Vetenskapsrådet, VINNOVA och Nordforsk och de senaste tre åren har flera projekt även finansierats av AFA-Försäkring. Lärarna/forskarna ingår vidare i etablerade nationella och internationella forskningsnätverk och medverkan i nationella och internationella konferenser är omfattande.

Det högre seminariet i utbildningsvetenskap äger rum var tredje vecka och utgör navet i denna verksamhet. Nationella och internationella gäster deltar och vid några tillfällen då seminariets innehåll har varit relevant har även studenter som skriver examensarbeten inbjudits. I seminarieverksamheten behandlas frågor kopplade till forskning och forskarutbildning. Även frågor som relateras till grundutbildningarnas innehåll och utveckling samt yrkesprofessionernas betingelser behandlas. .

Identifierade behov av att utveckla utbildningen kan leda till forskningsprojekt riktade mot den egna lärarutbildningen. Exempelvis har forskning genomförts kring hur webbaserad undervisning kan ta form, hur ämneslärarstudenters examinationsuppgifter uttrycker deras tankar om framtida undervisning samt hur matematikdidaktik behandlas i lärarutbildningar i Sverige, Finland och Japan. Arbete pågår för att ansöka om rätt att examinera på forskarutbildningsnivå även inom området utbildningsvetenskap. Doktorander och handledare vid Högskolan medverkar i forskarutbildningar vid andra lärosäten i Sverige och i andra länder, och bland Högskolans handledande personal finns såväl huvud- som bihandledare samt lokala handledare. Det finns ett handledarkollegium gemensamt för områdena Utbildningsvetenskap och Humaniora liksom ett doktorandkollegium som även samarbetar med andra doktorandkollegier vid Högskolan. Under hösten 2018 har en doktorand knuten till Högskolan i Gävle anställts i den av Vetenskapsrådet finansierade forskarskolan GRADE (2018-2021). Högskolan har tidigare varit med i forskarskolorna UVD (Utbildningsvetenskap med inriktning mot didaktik), FontD (Forskarskolan i naturvetenskapernas och teknikens didaktik) och Tuff (Teknikutveckling för framtiden).

Den ovan beskrivna forskningen är en vital del av utbildningsmiljön för ämneslärarprogrammets studenter då de möter flera av dessa forskare i sina kurser. Vetenskapliga publikationer som publicerats av forskare såväl vid Högskolan i Gävle som vid andra lärosäten används i undervisningen. Pedagogiska läromedel kring exempelvis vetenskapliga forskningsmetoder och teoretiska ämnespresentationer författade av Högskolans forskare har givits ut på ledande nationella och internationella bokförlag och utgör viktiga inslag i forskningsanknytningen av utbildningsprogrammen. Ett av de senaste exemplen är boken *Interkulturell religionsdidaktik: utmaningar och möjligheter* (2018) där professor i religionsvetenskap Peder Thalén har medverkat. Forskarna, deras forskningsprojekt och nätverk ger goda möjligheter för de studerande att på olika sätt anknyta sina examensarbeten och projektarbeten till pågående forskningsprojekt. Forskningsverksamheten bidrar starkt till en koppling mellan grundutbildningen och den forskning som pågår inom det utbildningsvetenskapliga området.

Ett sätt att stärka professionsinriktningen och skapa en professionsinriktad miljö är att adjungerade adjunkter som är verksamma i skolan undervisar i programmet en dag i veckan. Flera av lärarna som undervisar i ämneslärarprogrammet har en egen relevant lärarexamen och erfarenhet från skolan, men den kan ligga några år tillbaka i tiden. För att få ett aktuellt yrkesperspektiv i utbildningen, förutom det som ges i den verksamhetsförlagda utbildningen, anställdes 2016 fyra adjungerade adjunkter i läraryrket varav en är gymnasielärare som undervisar i den utbildningsvetenskapliga kärnan i ämneslärarprogrammet. Detta stärker kontakten mellan Högskolans utbildning och den verksamhet utbildningen gäller. Det tillför kunskap i båda riktningarna. Det skapar en brygga från fältet till studenter

och lärare på Högskolan och tillför tillämpade kunskaper i frågor om t.ex. betyg och bedömning eller ledarskap.

Analys och värdering

Forskningen med relevans för lärarprogrammen bedöms vara av god kvalitet med en hög publiceringstakt. Den är väl organiserad i tematiska forskningsgrupper sammanhållna med en regelbunden seminarieverksamhet. Det finns således goda förutsättningar för vetenskaplig förankring av utbildningen. Genom att forskare deltar i kursutveckling och formulering av lärandemål, val av kurslitteratur och examinationsformer, skapas goda förutsättningar för forskningsanknytning av utbildningen vilket gör att studenter möter aktuella kunskaper och pågående forskning inom olika områden. Möjligheten att relatera till aktuell och pågående forskning blir därmed stor. Arbetsfördelningen sker utifrån personalens kompetens och forskning så att den som exempelvis forskar om grupprocesser och lärares ledarskap också undervisar i kurser med motsvarande innehåll, eller att den som forskar om IT och lärande medverkar i kurser där detta utgör ett särskilt innehåll.

En utmaning är att hantera balansen mellan, och omfattningen av, forskningstid och deltagande i utbildningen för vissa lektorer, docenter eller professorer, exempelvis då externa forskningsmedel erhålls. Det pågående meriteringsprogrammet som avser stärka personalens vetenskapliga kompetens samt kopplingen mellan forskning och undervisning, innebär samtidigt att deltagande i undervisning i programmet under någon/några terminer minskar för några. Bedömningen är dock att denna form av kvalitetshöjande insatser är av strategisk betydelse och bidrar till att ytterligare stärka utbildningsmiljön, kopplingen mellan forskning och utbildning och forskningsanknytningen av utbildningen. Den mindre högskolans möjligheter att ha kunskap om och ta till vara den samlade kompetensen utgör en viktig komponent i utbildningsmiljön och är en viktig kvalitetsaspekt för Högskolans studenter.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 2.

Examensmålet redogörs för i del 2 för ämnet svenska och del 2 för ämnet matematik.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Beskrivning

I den utbildningsvetenskapliga kärnan uppfylls målet främst i kursen *Teorier och metoder inom utbildningsvetenskaplig forskning*, 7,5 hp. Kursen är upplagd med seminarier som kretsar kring ett antal för kursens mål relevanta frågeställningar. Kursen innehåller en översikt över utbildningsvetenskapliga forskningsområden, samt ett urval av teorier, perspektiv och metoder inom området. Relationen mellan ett teoretiskt perspektiv och de metoder som kan användas inom detta perspektiv problematiseras. Sambandet mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet diskuteras i anslutning till aktuella forskningsfrågor. Studenten introduceras i användning av vetenskapliga databaser för att söka artiklar inom det utbildningsvetenskapliga forskningsområdet. Studenten introduceras också i principer för god forskningsetik.

Kursen genomförs med tre seminarier som ska förberedas av studenterna genom att de före seminariet skickar in en Power Point-presentation där de behandlar ett antal frågor. Nedan ges exempel på de frågeställningar som behandlas i seminarierna.

- Redogör för hur Vetenskapsrådet argumenterar för vikten av utbildningsvetenskaplig forskning.
- I *Forskningens framtid! : ämnesöversikt 2014 : utbildningsvetenskap* redogörs för en uppdelning i sex forskningsteman. Vad är argumenten för en sådan indelning? Vilken är din bedömning gällande inom vilka områden det särskilt fattas forskning för att effektivisera/förbättra utbildningen?
- Vilken roll menar Biesta et al. att teori kan ha inom utbildningsvetenskap? (Biesta, G., Allan, J. & Edwards, R. (2011). *The theory question in research capacity building in education: Towards an agenda for research and practice.*)
- Hur argumenterar Schön kring betydelsen av professionell kunskap? (Schön, D. (1992). *The Theory of Inquiry: Dewey's Legacy to Education*)
- Vilka motsättningar/problem/dilemman kan ni se att det finns mellan hur teori och professionell kunskap diskuteras i relation till varandra?
- Hur argumenterar författarna kring att undervisa på vetenskaplig grund? (Håkansson, J. & Sundberg, D. (2012). *Utmärkt undervisning: framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*).
- Hur definieras kvalitativt god undervisning? Finns det alternativa sätt att tänka kring kvalitet?
- Vad ska "utmärkt" undervisning kännetecknas av enligt dig?

Kursen examineras genom deltagande i seminarierna samt ett avslutande skriftligt PM som vid senaste tillfället innehöll följande frågor:

- Sammanfatta relationen mellan teoretisk forskning och praktisk professionell kunskap. Hur ser du på denna relation? Hur ska man som lärare ta hjälp av teorier för att förbättra sin undervisning?
- Vad kännetecknar enligt dig utbildningsvetenskaplig forskning gällande teori- och metodval?
- Hur ska man förstå den roll som utbildningsvetenskapen har i relation till samhällsliga strävanden? Kan utbildningsvetenskaplig forskning lösa samhällsliga problem?

Uppgift: Skriv ett PM på mellan 4–6 sidor där du diskuterar dessa frågor ovan. Texten ska innehålla referenser och det viktiga är att du gör en argumentation.

Ovanstående kurs ägnas specifikt åt vetenskapliga teorier och metoder samt dess koppling till yrkesutövningen. Målet är aktuellt även i andra kurser t.ex. kursen *Ledarskap för ämneslärare* 7,5 hp som ligger på avancerad nivå. Där ska studenterna skriva ett vetenskapligt PM om pedagogiskt ledarskap som examinerar målet ”diskutera och jämföra relevanta teorier kring ledarskap och gruppprocesser med särskilt fokus på ämneslärare”. I uppgiften ingår att göra en systematisk databassökning av vetenskapliga artiklar där studenten ska redovisa svar på följande frågor: hur har du gått till väga vid databassökningarna, vilka sökord har du använt, hur har du gjort urvalet av artiklar, hur har du arbetat med de insamlade artiklarna och kurslitteraturen, hur har du gjort det innehållsliga urvalet ur artiklarna och kurslitteraturen, varför just detta urval? Studenterna ska sedan använda 4-6 artiklar i sin undersökning inom det utbildningsvetenskapliga området med fokus på det fenomen inom ledarskap och gruppprocesser de valt att undersöka.

Analys och värdering

Genom de två exempel som beskrivs ovan ges studenten möjlighet att nå målet relaterat till vetenskapliga teorier och metoder inom utbildningsvetenskaplig forskning. Inom ämneslärarprogrammet måste vetenskapsteori och metodkunskap också kopplas till de ämnen studenten läser. Detta görs i alla fyra ämnen och för matematik och svenska beskrivs detta i del 2.

Den del av examensmålet som rör *relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen* är tydlig i det första exemplet. Studenterna ska i sin framtida yrkesutövning arbeta i en skola på vetenskaplig grund och de ska de kunna använda forskning och även bidra till kunskapsutveckling i yrket genom att använda vetenskapliga systematiska metoder för att undersöka den egna praktiken och utveckla den. Ett utvecklingsområde här är att involvera de lokala lärarutbildarna under VFU:n i dessa frågor. När studenterna redovisar sin VFU är det flera som berättar att de fått vara med på föreläsningar av inbjudna gästföreläsare som tar upp olika frågor av stort intresse för våra studenter, t.ex. om undervisning i det mångkulturella klassrummet eller frågor om betyg och bedömning. Det andra exemplet med att självständigt göra en systematisk databassökning utifrån en egen frågeställning ska också inspirera studenterna att använda forskning i sin framtida yrkesutövning som ett led i skolans systematiska kvalitetsarbete.

Detta mål redogörs för även i del 2 för både svenska och matematik.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. *Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 2 gör en hänvisning.

Detta mål redogörs för även i del 2. I del 1 beskrivs den del i målet som gäller att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter och därmed bidra till yrkesutvecklingen.

Beskrivning

I kurserna i den utbildningsvetenskapliga kärnan får studenterna flera möjligheter att reflektera över egna och andras erfarenheter relaterade till yrkesverksamheten i den verksamhetsförlagda utbildningen. I den första kursen *Perspektiv på läraryrket* gör alla studenter en muntlig redovisning av sina erfarenheter under VFU:n. Examinationen sker på plats på Högskolan i Gävle även för distansstudenter. Presentationen "Mitt perspektiv på läraryrket" ska visa studentens perspektiv på läraryrket och dess möjligheter och utmaningar efter erfarenheter gjorda på VFU:n. Presentationerna ger ett underlag för att hitta gemensamma mönster samtidigt som olika skolors lokala kontext och villkor framträder. Detta är ett sätt att lyfta in erfarenheterna från VFU:n i kursen för gemensam reflektion i syfte att systematisera och hitta mönster och kategorier. Ett sätt att mer systematiskt både tillvarata och reflektera över en egen erfarenhet är att göra det utifrån modellen SPEAKING som presenteras i kursens grundbok *Lärande, skola, bildning* (Lundgren, Säljö, & Liberg (red.), 2017).

Studenterna ska beskriva en episod utifrån följande aspekter: S – setting, scene, P – participant, E – ends (syfte och mål), A – act sequence (förloppet), K – key (andan, tonen), I – instrumentalities, N – norms och G – genre. Episoden ska beskrivas och sedan vara föremål för reflektion med hjälp av kurslitteraturen för att utveckla en förståelse för komplexa skeenden i skolan och lärarens roll för dessa. Uppgiften examineras i hemtentamen.

I den första kursen i UVK, *Perspektiv på läraryrket* finns det också ett lärandemål som avser reflektion över yrkesvalet. I kursplanen är det uttryckt: "värdera sina förutsättningar för yrkesutövning som lärare". Målet examineras genom bedömningsunderlaget där den lokala lärarutbildaren skriver om studentens reflektioner över egna erfarenheter relaterat till yrkesvalet att bli lärare. I kursen *Skolans demokratiska uppdrag i ett värdegrundsperspektiv* följs detta upp genom trepartssamtal med studenterna och deras lokala lärarutbildare. Samtalet leds av högskolans lärare men det är studenten som står i centrum och ska i ett strukturerat samtal reflektera över den egna yrkesutvecklingen. Samtalen sker på studenternas VFU-platser för campusstudenterna och via Skype eller annat hjälpmedel för distansstudenterna. Samtalet utgör tillsammans med bedömningsunderlaget grund för examination av målet.

Analys och värdering

Studenterna får under UVK-kurserna flera tillfällen att nå målet att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera reflektera över egna och andras erfarenheter för att utveckla yrkesverksamheten. För att kunna bidra till att utveckla yrkesverksamheten är det viktigt att studenten själv utvecklas i yrket och blir medveten om sina styrkor och svagheter. Den lokala lärarutbildaren har här stor betydelse för studentens yrkesutveckling. De gemensamma redovisningarna i olika kurser är centrala som ett led att skola in studenten i ett kollegialt lärande för att vidare kunna bidra till utveckling av skolverksamheten. Därför görs sådana redovisningar alltid på plats på Högskolan även med distansstudenterna där det är lika viktigt att ge respons på sina studiekamraters erfarenheter som att delge de egna erfarenheterna. Redovisningarna är examinerande.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 2 gör en hänvisning.

Detta mål redogörs för även i del 2. Nedan fokuserar vi på den del av målet som avser att tillämpa sådan metodik som krävs för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Beskrivning

Studenterna i ämneslärarprogrammet läser kursen *Betyg och bedömning* på avancerad nivå i termin 8. I kursen har vi förutom den teoretiska basen arbetat med principer för bedömning och diskuterat och tränat olika sätt att kommunicera detta till eleverna. Studenterna har läst anonymiserade elevtexter. De har utifrån kunskapskraven försökt göra en bedömning av texterna och avslutningsvis funderat över hur denna bedömning kommuniceras till eleven. Under VFU:n får de ytterligare träning i att med en lärare i ämnet bedöma enstaka uppgifter samt diskutera såväl betygsättningens principer som enskilda elevers betyg.

En stor del av arbetet med betyg och bedömning är just kommunikationen till eleven. För att förbereda studenterna har Högskolan bjudit in teater elever till forumteater. Studenterna har i forumteaterns form fått möta elevernas karaktärer och förmedla betyg till dessa. Eleverna har utmanat studenterna genom sina karaktärer för att försätta studenterna i en så oväntad situation som möjligt. Det kan innebära att en

elev blir aggressiv, börjar gråta, eller berättar om svåra hemförhållanden, allt, naturligtvis, fiktivt. Detta ger studenten som agerar lärare en inblick i de egna reaktionerna för att nästa gång kunna vara mer förberedd. Det ger också möjligheter för övriga studenter att se olika "fall". Eftersom eleverna också bjudit på sina egna tankar som gymnasieelever har studenterna haft möjligheter att fråga eleverna i en neutral situation, vilket sällan ges möjlighet till i skolans verksamhet.

I kursen *Ledarskap* har förutom studiet av ledarskapsteorier en praktisk workshop genomförts där studenterna fått ta del av konkreta metoder i samtal med erfarna lärare och varandra avseende hur ett gott ledarskap kan upprätthållas i klassrummet. Efter kursen följer en lång VFU-period på tio veckor där metoder från denna workshop ytterligare kan tillämpas.

Ett annat exempel på hur metoder kan tillämpas i undervisningen är att lärarna tillämpar "metaundervisning". Det innebär att studenterna får prova de metoder som vi arbetar med. Lärare i kursen lyfter således inte bara det centrala innehållet utan tydliggör vad som händer i klassrummet genom att göra undervisningen transparent. Föreläsningar om lärteorier har till exempel kompletterats med övningar tillämpade i gymnasieskolan men delvis anpassade för studentgruppen. Genom att få kliva in i rollen som elev ges studenterna möjlighet att förstå metoden från två håll. Gruppindelningar har konstruerats på ett sätt som är tillämpbart i gymnasieskolan men har anpassats för att studenterna ska få en liknande upplevelse. Som ett inslag i undervisningen om skolans historia har studenterna med kort förberedelse presenterat historiska personer som varit centrala för utvecklingen. Vid presentationstillfället har studenterna tränat på att se och kommentera varandras framträdanden ur ett klassrumsperspektiv. Varje föreläsningsspass avslutas med reflektioner om hur lärprocesser går till och hur metanivån kan inkluderas i studenternas egen undervisningspraktik.

Att visa förmåga att tillämpa metoder examineras främst genom VFU:n. Inslag av metodtillämpning examineras även i hemtentamen. Ett exempel är från kursen *Perspektiv på läraryrket* där studenterna introduceras i olika teorier om lärande där de förutom att visa kunskap om teorierna ska tillämpa dem i konkreta planeringar av moment inom sina ämnen.

Analys och värdering

Att skapa en helhet för studenten av teoretisk kunskap och praktisk tillämpning är en utmaning i alla akademiska yrkesutbildningar. VFU:n är central för att uppfylla målet att visa förmåga att tillämpa metoder i undervisningen, men det är också viktigt att ge studenten möjlighet till tillämpningar även i andra kurser, speciellt med tanke på att VFU utgör en termin av ämneslärarprogrammets totalt tio. Här har den adjungerade adjunkten varit betydelsefull för att knyta teoretiska resonemang till en tillämpning av metoder i gymnasieskolans kontext.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Om detta redogörs för i del 2 gör en hänvisning.

Detta mål redogörs för även i del 2 för både svenska och matematik.

Beskrivning

Grunden till detta examensmål läggs i momentet Kunskap och lärande i kursen *Perspektiv på läraryrket*. I momentet får studenterna möta olika teorier om lärande och problematisera dessa i förhållande till elevers lärande. Kunskap om grundläggande teorier om lärande examineras i en hemtentamen där studenterna också ska planera ett moment utifrån de olika teorier där de ska ge exempel på hur eleverna kan stimuleras till lärande och utveckling på olika sätt. Terminen efter följs detta upp i kursen *Utveckling, lärande och specialpedagogik* där ett inkluderande perspektiv är framträdande. I kursen får studenter arbeta med ett case som utgår från ett autentiskt fall. En elev kartläggs och en nulägesbeskrivning upprättas som sedan ligger till grund för planering av undervisningen. Studenterna formulerar mål som eleven ska uppnå samt beskriver åtgärder som ska gynna elevens utveckling mot målen. Studenterna redovisar sin plan i seminarieform och utgår då från barnkonventionens intentioner om vad som är barns bästa i deras förslag på lösningar för eleven. Studenten ska utifrån sitt case reflektera över olika undervisningssätt, arbets- och utvärderingsformer. I kursen *Skolans demokratiska uppdrag i ett värdegrundsperspektiv* läggs ytterligare kunskaper om alla barns och ungdomars rätt till utbildning och lärande utifrån sina förutsättningar. Kursen innehåller också VFU där det i bedömningsunderlaget finns bedömningsgrunden "Studenten ska visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning utifrån ett specialpedagogiskt perspektiv". Här kan studenten använda sitt case från kursen *Utveckling, lärande och specialpedagogik*.

Analys och värdering

För att nå målet krävs undervisning om många olika aspekter på att stimulera varje elevs utveckling och lärande, från organisatoriska överväganden till konkreta metoder. Målet uppfylls dels i de ämnesdidaktiska studierna och den VFU som är knuten till dessa och dels i UVK där teorier om lärande och ett inkluderande demokratiskt förhållningssätt behandlas. Till detta kommer att studenten ska ges möjlighet att tillämpa sina kunskaper i konkreta undervisningssituationer under VFU. Specialpedagogiska kunskaper är något som efterfrågas av studenterna i hög grad och arbetet med ett autentiskt case är uppskattat bland studenterna. Sammantaget ges studenten möjlighet att nå examensmålet i de kurser som har beskrivits här samt i ämnesdidaktiska kursmoment.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. *Visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling.*

Detta mål uppfylls inom den utbildningsvetenskapliga kärnan främst i kurserna *Skolans demokratiska uppdrag i ett värdegrundsperspektiv* samt i kursen *Hållbar utveckling*. Den förstnämnda kursen innehåller dessutom verksamhetsförlagd utbildning (VFU) omfattande fem veckor.

Beskrivning

Kursen *Skolans demokratiska uppdrag i ett värdegrundsperspektiv* är organiserad i sex föreläsningar och fyra seminarier. Dessa tillfällen varvas så att seminarierna ger studenterna tillfälle till fördjupning av, diskussion om samt övning i sådant som tagits upp under föreläsningen och den litteratur som hör till föreläsningen. De *begrepp* som tas upp i seminarierna problematiseras och diskuteras i kontexten skola och undervisning. Studenterna vet något om vad till exempel *demokrati* betyder i den politiska kontexten men har oklara föreställningar om hur det kan appliceras på skolans värld. Detta uttrycks i kursplanen med målet ”klargöra hur begreppen makt och demokrati förhåller sig till kategoriserings- och diskrimineringsgrunder som genus, jämställdhet, sexualitet, klass, etnicitet och funktionshinder och hur detta påverkar skolans pedagogiska verksamhet och målsättning”. Värderingsövningar ger studenterna tillfälle att sätta sig in i hur personer, som klassificeras som tillhörande andra sociala kategorier än den eller de egna, kan uppleva olika situationer i samhället. Ofta ger övningarna också studenterna insikt i sina egna fördomar. En student förutsätter ofta att kommunalstyrelsens ordförande är en etniskt svensk, heterosexuell man med hög inkomst. I kursplanen uttrycks detta med målet ”identifiera och på en problematiserande nivå förhålla sig till samhällliga och egna demokrati- och värdegrundståndpunkter för att bättre kunna förstå och stödja ungdomars identitetssökande och utveckling mot att bli demokratiska medborgare”.

De teman som tas upp i kursen är: Det demokratiska uppdraget, mobbning och kränkande behandling, ras och rasifiering, jämställdhet, människovärde och samhällsmiljö, Hbtq och hälsa. Kursen genomförs med föreläsningar och seminarier där studenter involveras i olika aktiviteter. Här ges tre exempel på sådana aktiviteter.

Värderingsövning

Studenterna övas i demokratiskt beslutsfattande tack vare ett deliberativt samtal. De får på allvar ta ställning till frågan om de vill granska varandras skriftliga tentamen och föreslå betyg (peer assessment) eller inte. Förslaget, som presenteras av seminarieledaren, är seriöst och väl utarbetat, och studenterna argumenterar för sina ståndpunkter – att bara säga ja eller nej duger inte. Alla får (måste) komma till tals. Alla lyssnar till varandra och allas argument följs upp.

Analys av fall utifrån begreppen klass, etnicitet och ras

Det fall (en omröstning i en skolklass) som presenteras öppnar för en intersektionell analys: klass, etnicitet och kön är avgörande faktorer för hög social status. Även demokratibegreppet blir aktuellt: hur hade läraren kunnat agera för att förankra beslutet bättre hos eleverna?

Sokratiskt samtal som problematiserar begreppen kön, genus, sexuell läggning

Det sokratiske samtalet handlar om en novell där huvudpersonens kön inte anges. Studenterna kan delas in i tre grupper efter hur de tolkar novellen: (1) de är tvärsäkra på att huvudpersonen är en kvinna eller på att det är en man; (2) de har insett att kön aldrig anges men tycker det är roligt och funderar hit och dit; (3) de blir frustrerade över "bristen" på information. Reaktionerna är ärliga och lärorika: både att se hur man själv reagerade och att ta del av andras reaktioner ger insikt om könets stora betydelse, trots att det nu bara gäller en berättelse. Alla studenter i gruppen yttrar sig och allas tolkningar, som måste beläggas med textbevis, diskuteras. Förlöjliganden är bannlysta.

Examinationen sker i tre delar:

- En traditionell *hemtentamen* med tre frågor på kurslitteraturen.
- *Analys av ett filmklipp* där studenterna ska tala om vilka fel de anser att läraren i filmen gör. I analysen ska den kurslitteratur som är relevant användas, vilket är den litteratur som handlar om jämställdhet.
- En *munlig examinationsuppgift* som är individuell och har anknytning till VFU-delen. Studenterna får välja en enstaka eller upprepade situationer som de inte är riktigt nöjda med ur värdegrundsperspektiv. De ombeds analysera situationen med hjälp av kurslitteraturen och de verktyg kursen tillhandahåller. Redovisningen av situationen och analysen får ta max 15 minuter.

Innehållet i kursen beaktar såväl mänskliga rättigheter som barns rättigheter enligt barnkonventionen vilken studenterna har mött i första kursen *Perspektiv på läraryrket* som ett av de styrdokument på global nivå som är styrande för skolan.

Den andra kursen som ger studenterna möjlighet att nå examensmålet är kursen *Hållbar utveckling*, 7,5 hp. Denna kurs följer direkt efter *Skolans demokratiska uppdrag i ett värdegrundsperspektiv* och fördjupar kunskap om begreppet Hållbar Utveckling (HU). Det första som händer i kursen är att studenterna får diskutera om och i så fall hur de kan koppla ihop mänskliga rättigheter, barnkonventionen och hållbar utveckling. Under diskussionen klargörs innebörden av dessa begrepp. Det är tydligt att studenterna är insatta i både betydelsen av mänskliga rättigheter och barnkonventionen, men inte i begreppet hållbar utveckling. Kopplingen mellan värdegrundskursen och andra kurser i UVK görs också vid kursstart. Kursens avslutats med en sammanfattande reflektion där dessa begrepp involveras igen.

Kursen upplägg utgår ifrån uppgifter och övningar där kursens innehåll belyses från olika perspektiv för att nå kursens mål. Hållbar utveckling studeras utifrån de tre perspektiven ekologisk, social och ekonomisk hållbar utveckling. I en av uppgifterna utgår vi ifrån ett lokalt perspektiv och samhällsanknytning. De senaste åren har vi fokuserat på återvinning och avfallshantering. Det har visat sig att kommuners avfallshantering lämpar sig utmärkt att studera. Skälen är många, förutom att många kopplar ihop hållbar utveckling med avfallshantering, alla har erfarenhet, avfallshanteringen styrs på kommunal nivå, vilket också innebär att den skiftar från kommun till kommun och löses olika i olika delar av landet. I uppgiften ingår ett studiebesök på en återvinningscentral. Dessutom ingår granskning av information och hur man kan förbereda ett studiebesök. Uppgiften sista del handlar om livsstilsfrågor ur olika skolämnen perspektiv. Ett stort bidrag till kursen är att studenterna bidrar med sina olika ämneskunskaper. I kursen

tränas studenterna att granska läromedel eller ett digitalt verktyg som t.ex. klimatkalkylatorer. Förutom innehållet granskas verktygets skapare/avsändare, upplägg, källor och lämpligheten samt vad som krävs för att det ska kunna användas i undervisningen. Ett viktigt kursinnehåll är att studenterna ska analysera sina egna ämneskurser för att sedan inom ramen för dessa och respektive ämnesplaner inklusive gymnasiet läroplaner planera ett undervisningsmoment i respektive ämne gärna i tematisk form tillsammans med andra ämnen. En av kursens erfarenheter är att studenterna lär sig att se på sina egna ämnens möjligheter samtidigt som de lär sig förstå andra ämnens möjligheter.

Analys och värdering

Kursen *Skolans demokratiska uppdrag i ett värdegrundsperspektiv* har en viktig uppgift i att utmana och medvetandegöra studenterna om deras egna hållningar, samtidigt som de tillägnar sig relevant kunskap om dessa många gånger svåra och komplexa frågor. Några studenter är låsta i sina uppfattningar och motsägelsefulla i tal och handling. Även deras åsikter bör respekteras, varför det är svårt att påverka studenterna utan att göra övertramp. Det är också svårt att avgöra hur mycket som är försvar av en attityd man tidigare visat upp och vad som är oförmåga att ta till sig andra synsätt. Att ta upp intellektuell funktionsvariation på seminarierna är svårt. Detta beror kanske på att perspektivet ofrånkomligen blir ett utifrånperspektiv, för att inte säga ett von oben-perspektiv. Det är också svårt att hitta lämplig litteratur. När det gäller sexuellt uttryck och sexuell läggning men också jämställdhet kan toleransen många gånger vara skenbar. Detta grundar sig mest i studenternas inbördes samtal som inte är avsedda för läraren. Problemet är förstås inte specifikt för studenter, utan gäller oss alla. Det visar också nödvändigheten av att dessa frågor behandlas i kursen.

Studenterna får vissa konkreta verktyg tack vare seminarierna, till exempel olika samtalsformer, men bara några få av dem väljer att tillämpa dem under sin praktik. Antigen tänker de inte tanken eller så ser de inga tillfällen. De få studenter som provar att ha ett deliberativt samtal och som berättar om det, har goda erfarenheter. Samtalsformerna är strukturerade och får ta tid, vilket underlättar för de elever som inte är så snabba i diskussioner av olika skäl. Vi borde alltså uppmuntra mer explicit till tillämpning.

I kursen *Hållbar utveckling* kan erfarenheter av tidigare kurser komma till användning och utvecklas. En förutsättning är att det finns en kontinuitet både med avseende på lärares kompetens men även samarbete inom programmet. Kursens lärargrupp har undervisning och forskning inom biologi, miljö och hållbar utveckling och lång erfarenhet av ämnesdidaktiskt utveckling av miljöundervisning. Kursens grundstruktur ger möjlighet till fler perspektiv på innehållet och kan lätt anpassas till både campus- och distansundervisning. Den ger också möjlighet att utveckla uppgifterna allteftersom ny kunskap och en föränderlig värld.

Kurserna möjliggör genom sitt innehåll, genomförande och examination att studenterna når en förmåga att göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhällsliga och etiska aspekter inom de komplexa områdena mänskliga rättigheter, barns rättigheter samt en hållbar utveckling. Studenten får både i VFU:n och genom examinerande uppgifter i kurserna möjlighet att visa förmåga att göra sådana bedömningar i det pedagogiska arbetet.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Redogör för hur det säkerställs att studenterna uppnår den del av examensordningens mål som gäller jämställdhet, dvs. visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Beskrivning

Högskolan i Gävle ser beaktande av ett jämställdhetsperspektiv som grundläggande för att uppnå god kvalitet i alla verksamheter. Högskolan har under 2017 fastställt *Plan för jämställdhetsintegrering 2017-2019*, som ger riktlinjer för jämställdhetsarbete under de kommande två åren. Jämställdhetsarbetet är en integrerad del av verksamheten och ingår i den årliga verksamhetsplaneringen vid varje akademi/avdelning. I planen ingår bland annat att samtliga chefer genomgår den för ändamålet särskilt framtagna kursen *Genus och jämställdhet i den akademiska organisationen*. Detta ska öka kunskapen och medvetenheten på chefsnivå för att på så sätt kommunicera och förankra ett övervägt synsätt på jämställdhetsarbete i organisationen.

Studenterna på ämneslärarprogrammet består av ungefär lika många män som kvinnor. Detta gör att både mäns och kvinnors perspektiv är närvarande i undervisningen. För studenter i ämneslärarprogrammet är frågor om jämställdhet viktiga i det kommande yrket. De ska undervisa elever på gymnasiet som står på tröskeln till yrkesliv och vidare studier. Både yrkes- och studieval är fortfarande många gånger beroende av kön. Därför är jämställdhet och allas lika rättigheter och möjligheter oavsett könsidentitet viktigt för de blivande ämneslärarna att kommunicera och förankra hos sina elever. Ett jämställdhetsperspektiv tas därför upp i utbildningen på flera sätt. I kursen *Perspektiv på läraryrket* finns en föreläsning om ungdomars villkor och skolans roll i relation till detta. Där behandlas pojkars och flickors olika villkor i samhället och skolan. Ytterligare ett exempel där jämställdhetsperspektivet tas upp är kursen *Skolans demokratiska uppdrag i ett värdegrundsperspektiv* där en föreläsning ägnas begreppet jämställdhet och där studenterna också utmanas i sina föreställningar om jämställdhet genom värderingsövningar. I kursen *Utveckling, lärande och specialpedagogik 7,5 hp* ingår under kunskapsformen *Värderingsförmåga* och förhållningssätt lärandemålet: "kunna värdera och reflektera över lärandemiljöer som stödjande eller hindrande för ungdomars utveckling". Genusaspekten är inte explicit uttryckt i målet men innehållet i kursen behandlar synsätt på pojkars och flickors olika lärande. Kursen tar också upp att fler pojkar än flickor omfattas av specialpedagogiskt stöd och att det kan finnas ett mörkertal gällande flickor i behov av särskilt stöd och att större delen av forskningen inom området har pojkar som utgångspunkt.

Analys och värdering

Den chefsutbildning i genus och jämställdhet som pågår vid Högskolan ska leda till att programmet på ett mer systematiskt sätt kan säkerställa att ett jämställdhetsperspektiv förankras hos undervisande lärare och i utbildningen. Det finns en strävan att det alltid ska finnas en genusmedvetenhet vid upprättandet av

litteraturlistor och i kursinnehåll i de enskilda kurserna. Ett arbete med syftet att öka medvetenheten om genus och jämställdhet har påbörjats genom utveckling av en vägledning för att stödja kursansvariga lärare och examinatorer vid planering och utformande av kurser. Innehåll ska bland annat utveckla användande av ett normkritiskt arbetssätt, öka förståelsen för vilka hindren för jämställdhet är och därmed vilken struktur som kan vara verkningsfull i kursens utformande. I kursplanerna för programmets olika kurser nämns ordet genus i flera lärandemål. Ett utvecklingsområde är att i högre grad använda ordet jämställdhet för att ytterligare tydliggöra ett jämställdhetsperspektiv och innebörden av detta för studenterna. Att öka såväl lärares som studenters medvetenhet om genus och jämställdhet är av största betydelse men kräver också omfattande kunskaper inom området. Huvuddelen av undervisande personal i programmet är kvinnor. Inga specifika satsningar görs från lärosätet för att rekrytera fler studenter som identifierar sig som män. Högskolan i Gävle har förmånen att ha en lektor i genusvetenskap vars kompetens i högre utsträckning skulle kunna tas tillvara såväl i utveckling av kurser som i undervisning.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp.

Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

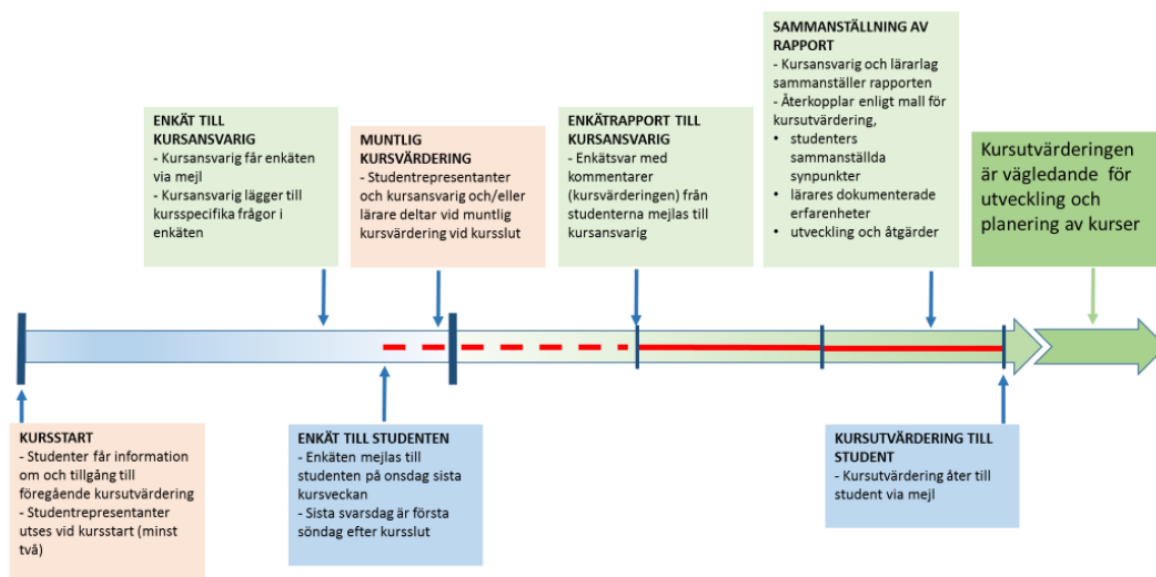
Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Beskrivning

Beslut om inrättande av program och utbildningsplaner fattas av utbildnings- och forskningsnämnden (UFN) vid Högskolan i Gävle. Det övergripande ansvaret för programmet ligger vid Akademin för utbildning och ekonomi (AUE). Utbildningsledaren ansvarar för att kurserna i programmet uppfyller alla examensmål. Detta har gjorts genom en målmatris som alltid kontrolleras vid revidering av kurserna eller vid utveckling av nya kurser. Utbildningsledaren för programmet beställer kurser från ämnen som i sin tur ansvarar för genomförandet av de beställda kurserna. Både vid AUE och vid ATM finns kursplaneberedningar som går igenom kursplaner så att de håller hög kvalitet vad gäller lärandemål, innehåll och examinationsformer samt relationen mellan dessa. Kursplaneberedningen kontrollerar också att fördjupningsnivån är korrekt. Därefter går kursplanen efter eventuella ändringar till akademichefen för beslut om fastställande. Denna process säkerställer dels att kurserna svarar mot examensmålen och dels att kursplanerna håller hög kvalitet i sin utformning. Utbildningsledarkollegiet för lärarprogrammen där ämneslärarprogrammet ingår, arbetar på olika nivåer och i olika forum med uppföljning, åtgärder och återkoppling för kvalitetssäkring av programmen. Utbildningsledarna möter akademins ledningsgrupp, forskningsledare, ämnesansvariga, kursansvariga och lärare i kurserna för uppföljning och åtgärder gällande programmets innehåll, utveckling och kvalitet. För ämneslärarprogrammets utbildningsledare är ämnesföreträdarna för de fyra ämnen som ingår i programmet (engelska, religionsvetenskap, svenska och matematik) en viktig grupp att kontinuerligt möta. Där diskuteras möjligheter till samverkan mellan ämnena och gemensamma insatser och förhållningssätt i programmet, t.ex. vad gäller distansundervisningen.

Efter avslutat program ges studenterna möjlighet att delta i en programvärdering som följs upp av utbildningsledaren. Programvärderingen ligger sedan till grund för vidare utvecklingsarbete i utbildningsledarkollegiet för lärarprogrammen. Sedan 1998 genomförs minst var tredje termin en uppföljning av VFU genom frågeformulär till studenter och LLU. VFU-samordnaren ansvarar för genomförandet av utvärderingen på uppdrag av styrelsen för Ruc-X. Tillsammans med lokala samordnare (LSO) revideras frågorna inför varje uppföljningsomgång. Återkoppling av resultaten sker i LSO-gruppen, i RucX styrelse och i ämnesgrupperna vid Högskolan. Resultat och åtgärder bidrar till att utveckla samverkan och kvalitet inom framför allt VFU. Detta medför att studenters och LLU:s villkor och innehåll i VFU tydliggörs och kvalitetssäkras. Samverkan med skolhuvudmän finns reglerad i avtal, som följs upp varje år.

Kursutvärderingsprocessen är en del av det systematiska kvalitetsarbetet för kurser och kursutveckling inom programmet. Den utgör en grund för kvalitetsarbete där studenterna ges möjlighet att framföra synpunkter på genomgången kurs via en kursvärdering. Kursvärderingen innehåller en för alla kurser gemensam del enligt högskolans policy. De gemensamma frågorna ställs vid kursvärderingstillfället och kursvärderingen är webbaserad i systemet Sunet Survey. Kursvärderingen sammanställs av kursansvarig till en rapport vilken görs tillgänglig för studenter. Under 2018 har kursutvärderingsprocessen gjorts tydligare enligt nedanstående processbeskrivning. Till en början används den i kurser inom utbildningsvetenskaplig kärna men kommer successivt även att användas i utvärdering av ämneskurserna.

Figur 1: Kursutvärderingsprocessen

Vid programstart genomför utbildningsledare en programintroduktion för studenter om villkor för studier och vad det kan innebära att vara programstudent i ett lärarprogram vid Högskolan i Gävle. För att ytterligare stödja studenterna i det som krävs för deras studier har en handbok för upprättats. Den beskriver programstrukturen och andra delar som studenten behöver veta om utbildningen och studierna. Studenterna ges i samband med första kursveckan möjlighet att delta i en introducerande föreläsning om studieteknik. Utöver det finns information om studieteknik att tillgå på lärosätets hemsida. I ett tidigt skede i utbildningen får studenterna information från VFU-enheten om den verksamhetsförlagda utbildningen i programmet. VFU-enheten har en egen hemsida med information om VFU samt en VFU-guide som vänder sig till studenter, lärare och lokala lärarutbildare.

Utbildningsledaren har nära kontakt med studenter under hela utbildningstiden och följer aktivt upp antalet antagna och registrerade varje termin. Studenter antagna med villkor följs särskilt upp. Studenten och utbildningsledaren träffas antingen via ett personligt möte eller via telefon och diskuterar de eventuella rester som finns kvar i kurser och vad som krävs för att studenten ska kunna fullfölja utbildningen. Utbildningsledaren planerar tillsammans med studenten och ger konkreta råd om hur rester kan färdigställas och upprättar därefter en Individuell studiegång (ISG). Studentens ISG följs sedan upp regelbundet under resterande tid i programmet. Om behov föreligger, informeras studenten om tillgång till studenthälsa, vilket stöd som finns för studenter med funktionsnedsättning samt möjligheten att nyttja bibliotekets skriparverkstad. Studenten informeras också om det stödmaterial som finns att hämta på Högskolans hemsida. Studenterna erbjuds minst fem omtentamenstillfällen under studietiden med undantag för VFU-kurser där studenten får göra om sin VFU enbart vid ett tillfälle.

Studenter som önskar göra ett studieuppehåll vänder sig till utbildningsledare för stöd gällande studiesituationen och hänvisas sen till en blankett för ansökan om studieuppehåll. Utbildningsledare erbjuder hjälp med studieplanering och studenten har under studieuppehållet möjlighet att slutföra påbörjade kurser. Vid återupptagande av studier anmäler studenten sig till aktuella programkurser. Om studenten inte avser att återuppta sina studier kan anmälan om studieavbrott göras till studievägledningen på särskild blankett. På blanketten ska studenten ange orsak till studieavbrott, vilket i sin tur bildar underlag för analys och statistik.

En särskild grupp studenter som kräver särskild uppföljning är de som väljer att läsa sitt andra ämne vid ett annat lärosäte med examenstillstånd i ämnet. Här hjälper utbildningsledaren till med vägledning så att studenterna läser rätt ämnen och ämnen som kan kombineras enligt förordningen. Studenterna har ofta kontinuerlig kontakt utbildningsledaren under de tre terminer de läser vid annat lärosäte. De har även tillgång till datakonto och lokaler på Högskolan.

Under 2017 har ämneslärarprogrammet deltagit i ett genomströmningsprojekt på initiativ av avdelningen för utbildningsstöd. Detta arbete har lett till att i ett tidigt skede kontaktas studenter med otillräckliga studieresultat från termin ett. De informeras via ett mailutskick om stödfunktioner vid lärosätet. Dessa stödfunktioner är studievägledning, studentombud, skriparverkstad, våga tala-kurser, studenthälsan samt samordnare för studenter med funktionsnedsättning.

Analys och värdering

Arbetet med att tydliggöra och upparbeta interna kvalitetsprocesser som ska vara kända för ledning, medarbetare och studenter är ständigt pågående. Högskolan arbetar nu med att ta fram ett enhetligt kvalitetssystem för hela verksamheten. När det gäller kursutvärderingsprocessen finns flera utvecklingsområden att arbeta med speciellt när det gäller att ta hand om informationen så att den kommer till rätt personer för åtgärd. Viktiga delar är att kvalitetssäkra lärarprogrammen utifrån examensmålen intentioner, öka studentinflytandet samt arbeta för ökad genomströmning. Exempelvis har arbetet med programintroduktioner, handbok för programstudenter, policy för kursvärderingsarbetet och ett strukturerat arbetssätt för validering utvecklats. Eftersom få studenter besvarar de webbaserade kursvärderingarna behöver ett utvecklingsarbete genomföras för att öka studenternas deltagande. Genom tydliga återkopplingar, både muntliga och webbaserade, ska kursvärderingsprocessen göras mer känd för studenter. Från och med höstterminen 2018 är kursvärderingsprocessen beskriven tydligare i programhandboken och processen ska också införas i studiehandledningar.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Beskrivning

Utbildningsfrågor behandlas på alla nivåer inom Högskolans organisation och studentrepresentanter finns med i alla de organ och råd där utbildningsfrågor behandlas. Studenter har rätt att vara och är representerade i högskolestyrelsen, utbildnings- och forskningsnämnden och akademirådet. Studentrepresentanter som ingår i beslutande organ har samma ansvar och befogenheter som andra ledamöter. Utöver de högskoleövergripande råden finns det utbildningsråd knutna till de olika utbildningsprogrammen som finns vid Högskolan. Där behandlas programspecifika frågor. All studentrepresentation i råd och nämnder utses via studentkåren. Utbildningsrådets sammansättning beslutas av akademichefen. Utbildningsrådet för ämneslärarprogrammet består av lärare, studenter och företrädare för yrkeslivet/samhället. Utbildningsledaren ingår i rådet och är ordförande. Studentrepresentanter utses via Gefle Studentkår och ska vara registrerade på ämneslärarprogrammet. Genom rådet har studenterna möjlighet att framföra synpunkter om utbildningen, samt påverka utbildningens utformning, innehåll och genomförande. Genom möten i rådet ges studenterna möjlighet att tillsammans med representanter från yrkeslivet diskutera utbildningens utformning i relation till aktuella förhållanden i skola och fritidshem. Studenterna får också inblick i det utvecklingsarbete som sker inom programmet.

Vid kursstart presenteras studiehandledningen som utgår från kursplanen för aktuell kurs. I studiehandledningen tydliggörs kursens struktur, schema med tidsramar och examinerande uppgifter i syfte att stödja studentens planering av sina studier. Presentationen sker i dialog med studenten som då har möjlighet att ge uttryck för synpunkter på kursstrukturen. Studentens synpunkter på studiehandledningens innehåll är värdefulla och bidrar till utveckling och förbättring av pågående kurs och kursplanering. Information ges också till studenterna om värdet av att delta i kursvärderingen i slutet av kursen. I utbildningen används den digitala lärplattformen Blackboard. Via den når information snabbt ut till studenterna och de kan ta del av kursspecifik information, föreläsningar, undervisningsmaterial med mera från kurser på ett tillgängligt sätt. Plattformen används som mötesplats för aktivt deltagande genom möjlighet till kommunikation och gruppdiskussioner mellan studiekamrater och lärare i kurser. Studenten har stor möjlighet att självständigt planera sina studier. I kurserna erbjuds olika former av samarbetslärande såsom grupparbeten och seminarier. Utöver det kan studenterna själva skapa möjligheter till interaktion med andra studenter. Vid frågor på kursnivå hänvisas studenten till kursansvarig lärare och vid frågor på programnivå till utbildningsledare för programmet. Genom kursvärderingprocessen har studenten möjlighet att framföra sina åsikter både skriftligt och muntligt om innevarande kurs. Dessa åsikter tas i beaktande nästa gång kursen genomförs. Under pågående kurs har studenten informellt möjlighet att påverka och komma med förslag på förbättringar. Detta kan ske genom samtal eller mailväxling med kursansvarig- eller undervisande lärare.

Analys och värdering

Det finns ett väl utbyggt system för studenters formella och informella inflytande. Studenten har möjlighet till ett individuellt inflytande, både på kursernas utveckling och på den egna lärandeprocessen. Genom att studenter aktivt deltar i muntliga och webbaserade kursvärderingar som sammanställs till rapporter bidrar de med och utvecklar kommande studenters kurser. Ett arbete pågår för att motivera och öka studenters deltagande i kursvärderingsprocessen. Ett utvecklingsområde är också att ha studentrepresentation i högre grad i planeringsträffar med utbildningsledarkollegiet och lärarkollegiet.

I dagsläget har Studentkåren svårigheter med rekrytering av studenter till Högskolans olika organ. Studentkåren planerar därför att starta utbildning i uppdraget att vara studentrepresentant vid Högskolans olika organ då det behövs mer tydlighet kring vad uppdraget innebär och vilka förväntningar som är kopplade till uppdraget. Det finns ett behov av att arbeta fram en tydligare formell informationskanal för studenterna i programmen, exempelvis en plattform eller webbsida. En administratör har anställts och har påbörjat detta arbete. Vår bedömning är att studenten genom deltagande i Högskolans olika råd, organ och inom programmet får möjlighet till både formellt och informellt inflytande.

Tal av ämneslärarstudenter vid avslutningsceremonin i maj 2018

Vi vill avsluta avsnittet om studentperspektivet med att återge delar av det tal som två studenter höll vid avslutningsceremonin i maj 2018.

Högskolan i Gävle är den plats där någonting har inträffat.

Högskolan i Gävle har för oss varit så mycket mer än en högskola och en plats att utbilda sig på. Här på Högskolan i Gävle har vi känt oss välkomna från den allra första dagen hösten 2013. Här på Högskolan har vi kommit i kontakt med en kompetent och hjälpsam personal. Allt från programansvariga till bibliotekarier och övrig personal.

Ämneslärarprogrammet är den plats där någonting har inträffat.

Efter fem års studier är vi redo att lämna Högskolan för nya spännande äventyr som ämneslärare. Och för er nära och kära som aldrig riktigt har förstått vad ämneslärare innebär så är vi nu gymnasielärare. Vi lämnar detta lärosäte med en utbildning och en examen. En utbildning som givit oss värdefull kunskap som vi nu tar med oss ut i yrkeslivet. Fem år tog det, och visst kan det kännas som en evighet, men när vi står här fem år senare kan vi konstatera att fem år gick otroligt fort – och det har vi vårt val av utbildning och våra kompetenta lärare att tacka för – för visst är det så att tiden går fort när man har roligt!

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och utvecklingsområden samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Beskrivning

Studenten ska genom utbildningen utveckla kunskap, träna förmågor och värdera sitt eget lärande samt utveckla förmågan att självständigt analysera och reflektera för att vara förberedd på arbetslivets föränderlighet och ett livslångt lärande. Den verksamhetsförlagda utbildningen och samverkan med skolan är här central. Ämneslärarprogrammet vid Högskolan i Gävle bedrivs i nära samarbete med skolhuvudmännen i regionen. Högskolan har även ett nationellt kontaktnät med lokala samordnare för VFU med anledning av att programmet även bedrivs som distansutbildning. Genom den samverkan som beskrivs nedan inhämtas information relevant för utbildningens kvalitetssäkring och utveckling avseende utbildningens användbarhet och förberedelse för arbetslivet. Utbildningen är anpassad till ett föränderligt arbetsliv genom att ett vetenskapligt förhållningssätt och beprövad erfarenhet präglar hela utbildningen.

Den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) vid ämneslärarprogrammet genomförs vid tre tillfällen under utbildningens tio terminer. VFU planeras i samverkan med skolhuvudmän med vilka avtal upprättats. En av de bärande idéerna i avtalet är att studenten om möjligt genomför VFU vid samma skola under hela sin utbildningstid. För studenten innebär det kontinuitet, kvalitet och gynnsamma förutsättningar för progression. Om en student vill se annan närliggande verksamhet under sin VFU så rekommenderas studenten att göra en "utflykt", som innebär att studenten kan delta i annan verksamhet under en begränsad tid men studenten behåller sin lokala lärarutbildare (LLU) som har huvudansvaret för studenten i samband med VFU. Studenter har också möjlighet att göra del av VFU i annat land vilket det finns utarbetade rutiner för på lärosätet.

LLU och lärare vid högskolan ansvarar tillsammans för att vägleda studenten steg för steg i professionsutvecklingen genom att synliggöra lärarprofessionens olika delar. Som stöd för detta finns en tydlig rollfördelning mellan de olika aktörer som är inblandade i VFU. Ytterligare stöd som finns är ändamålsenliga kursuppgifter, varierande undervisnings- och examinationsformer, kursspecifikt bedömningsunderlag och matris för *Verksamhetsförlagd utbildning – Fokus och progression*. LLU, lärare och student genomför trepartssamtal för uppföljning och återkoppling.

Utbildningen är uppdaterad och anpassad till arbetslivet genom samverkan och deltagande i olika nätverk, utbildningsråd för programmet, regelbundna träffar med de lokala samordnarna (LSO) för VFU-placeringar inom regionen. Adjungerade adjunkter undervisar i kurserna inom UVK och deltar i trepartssamtal. Lärare från Högskolan får i samband med trepartssamtalen möjlighet att ta del av den vardagsmiljö studenterna möter i skolan. Högskolans samverkan med de lokala lärarutbildarna är en viktig garanti för en rättssäker bedömning av studentens VFU och av utbildningens kvalitet.

För att stödja kvaliteten i den verksamhetsförlagda utbildningen erbjuds de blivande lokala lärarutbildarna en kurs omfattande 7,5 hp varje år. Alla LLU inbjuds också till en lärarutbildardag och vartannat år ges en uppföljningsträff för LLU. Lärarutbildardagen anordnas en gång per år av utbildningsledarna för lärarprogrammen och riktar sig i första hand till LLU och LSO. Dagen har lärarprogrammen i fokus och utgår från olika teman med efterföljande diskussionsseminarier. Exempel på teman har varit Hållbart lärande - lokala lärarutbildare, studenter och utbildning i samverkan och lokala lärarutbildares och VFU:s betydelse för ökad genomströmning i lärarprogrammen. Vid varje tillfälle föreläser forskare från Högskolan om ett ämne som behandlar temat för dagen.

Via det regionala samverkansorganet Ruc-X finns en plattform för samverkan, utveckling och forskning. Flertalet av de forskningsprojekt som bedrivs vid Högskolan i Gävle sker i nära samverkan med aktörer vid regionens skolor och förskolor. Ruc-X:s styrelse består av representanter för skolhuvudmän i regionen. Forskningsledare för utbildningsvetenskap deltar i de fyra styrelsemöten som sker varje år för att säkerställa att frågor relaterade till forskning, grundutbildning och yrkesprofessionerna integreras. En utbildningsledare är också representerad i de möten som sker i arbetsutskottet inför varje styrelsemöte.

Till ämneslärarprogrammet är vidare knutet ett utbildningsråd där representanter i form av företrädare för yrkeslivet/samhället, studenter och lärare från Högskolan deltar. Deras roll är att vara rådgivande vid frågor om utbildningens utformning och användbarhet. Rådet träffas kontinuerligt under året och bidrar med aktuella erfarenheter och frågor från yrkespraktiken. Varje år anordnar skolhuvudmän träffar för presumtiva lärarstudenter där utbildningsledare för lärarutbildningarna deltar. Skolhuvudmännen presenterar vid dessa tillfällen de behov av utbildade lärare som finns och utbildningsledare presenterar de lärarprogram som finns vid Högskolan i Gävle.

På nationell nivå deltar lärarprogrammen i den samverkan som sker genom det nationella lärarutbildningskonventet samt de mellansvenska- och nationella VFU-nätverken. Högskolan medverkar även i den försöksverksamhet kring praktikinrä forskning (så kallad ULF-samverkan) som bedrivs med Uppsala universitet, Umeå universitet, Karlstads universitet och Göteborgs universitet. Detta innebär ett ytterligare nära samarbete med skolhuvudmän. I nuläget är det arbetet inne i en organiserande och kulturbyggande fas där samverkansytter såväl inom högskolan som externt håller på att ta form, men det har ytterligare stärkt ambitionen och samtalen om vikten av att professionsinriktad såväl forskning som grundutbildning.

Analys och värdering

Utbildningens användbarhet säkras främst genom den verksamhetsförlagda utbildningen. Studenternas möjlighet att genomföra sin VFU vid samma skola genom hela utbildningstiden stärker kontakten mellan LLU, studenten och Högskolan. Kontinuerliga trepartssamtal är viktiga för att följa och stödja studentens utveckling i yrket och att LLU och undervisande lärare tillsammans kan diskutera studentens utvecklingsmöjligheter och progression på plats i verksamheten. LLU får aktuell information från Högskolan genom informationsbladet "VFU-nytt" och genom hemsidan för VFU. Information om organisering av VFU, olika roller samt ansvar finns beskrivet i VFU-guiden. Studenter har möjlighet att önska VFU-placering både inom regionen och nationellt vilket bidrar till ett breddat kontaktnät med skolhuvudmän i hela landet. Systemet med att studenter önskar placering bidrar till att placeringar även sker på skolor i glesbygd och på fristående skolor. Önskvärt vore att i högre utsträckning ha utarbetad och formaliserad kontakt med fristående skolor inom regionen. Arbetet pågår med att kartlägga dessa skolor i regionen för mer regelbunden samverkan.